

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ІЗ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ НА РІВНІ ПЕРШОЇ ТЕМАТИЧНОЇ ПЛАТФОРМИ «ДЕМОКРАТІЯ, НАЛЕЖНЕ УПРАВЛІННЯ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ»

У даній статті досліджено історію співпраці України із Європейським Союзом в рамках ініціативи Східне партнерство, а саме в межах чотирьох тематичних платформ. Визначено на що спрямована діяльність тематичної платформи «Демократія, належне управління та стабільність» в Україні. Охарактеризовано особливості проведення реформ в Україні в межах даної платформи, які мають на меті наближення України до європейських стандартів. Проаналізовано процес залучення громади до реформ в Україні, а саме створення Форуму громадянського суспільства, який розповсюджує демократичні стандарти на суспільство і владу, виступати у разі потреби критиком або партнером влади у процесі розробки та впровадження глибоких реформ у державі.

Ключові слова: ЄС, Східне партнерство, Україна, демократія, інтеграція, реформи.

Реформи які проводить сьогодні наша держава є однією із умов співпраці України із Європейським Союзом. Із моменту запровадження у 2009 році програми ЄС Східне партнерство, яка поширює свою дію і на Україну, було погоджено, що зазначене співробітництво здійснюватиметься в межах чотирьох платформ: «Демократія, належне управління та стабільність» (далі Тематична платформа № 1), «Економічна інтеграція і наближення до політики ЄС», «Енергетична безпека», «Контакти між людьми». Дослідження особливостей співпраці України з ЄС в межах першої тематичної платформи та аналіз засідань Тематичної платформи № 1 є досить актуальним, адже дасть змогу зрозуміти яким чином відбулося запровадження даної платформи, та як вона впливає на проведення реформ в Україні.

Основною метою даного дослідження є з'ясування особливостей запровадження в Україні Тематичної платформи № 1 ініціативи Європейського Союзу Східне партнерство.

Питання співпраці України з ЄС в межах Східного партнерства цікавить ряд дослідників. О. Доброжанська проаналізувала ефективність поширення демократії в усіх країнах Східного партнерства [1]. Г. Перепелиця в основному розглядає Східне партнерство в контексті українсько-польських відносин та позицій країн у цій ініціативі [2]. О. Арутюнян порівнює політику Східного партнерства із Європейською політикою сусідства, та висловлює своє бачення щодо співпраці України з ЄС [3].

Основною метою політики Східного партнерства є підтримка реформ у економічних, соціальних та політичних сферах в партнерських країнах задля приведення їх у відповідність до стандартів Ради Європи та Європейського Союзу. Дане реформування здійснюється в рамках багатосторонніх та двосторонніх відносин між ЄС та країнами Східного партнерства. Щодо багатосторонніх відносин, то ключовим елементом Східного партнерства на даному рівні є платформи, які відображають 4 основні напрямки співпраці між країнами Східного партнерства і ЄС, вони застосовуються для відкритого обговорення та оцінки досягнутого прогресу [4]. До їх роботи залучаються представники міністерств, державних органів, парламентів, організацій громадянського суспільства, міжнародних організацій, міжнародних фінансових інституцій, бізнесу. Участь у проектах, видах діяльності та зустрічах тематичних платформ є добровільною й інколи може включати третіх сторін [5].

Під час першого засідання Східного партнерства, 5 червня 2009 року, була представлена Робоча програма Тематичної платформи №1 на 2009 – 2011 роки, розроблена європейською стороною. Відповідно до неї діяльність платформи спрямована на підтримку демократичних реформ в партнерських країнах, особливо реформ державного управління,

виборчих стандартів, законодавства, що стосується медіа та боротьби із корупцією, лібералізації візового режиму, політики безпеки та підтримки стабільності, територіальної цілісності та захисту прав людини в партнерських країнах [3,с.91]. 7 жовтня 2009 року відбулось друге засідання Тематичної платформи №1, під час якого була схвалена її Робоча програма на 2009 – 2011 роки. Зокрема було визначено, що робота у рамках Робочої програми у короткостроковій перспективі буде зосереджена на: демократичному врядуванні щодо покращення функціонування судової гілки влади, реформуванні державного управління та боротьби з корупцією; започатковані імплементації ініціатив-флагманів «Інтегроване управління кордонами» та «Попередження, готовності та запобігання наслідкам природних та техногенних катастроф» [4].

Загалом Тематична платформа №1 працює за трьома напрямками: демократія та права людини, юстиція, свобода та безпека, а також безпека та стабільність. Відповідальним державним органом в рамках Платформи №1 є Міністерство юстиції України [6].

За напрямком демократії та прав людини основними цілями є: обмін найкращою практикою та тематичні семінари з таких питань, як виборчі стандарти, регулювання роботи ЗМІ, боротьба з корупцією, прозоре управління суспільними благами та реформами державної служби; проведення у співробітництві з Радою Європи (РЄ) експертного оцінювання сфер, охоплених конвенціями РЄ, подібно до співробітництва Європейської Комісії з Організацією економічного співробітництва і розвитку в рамках програми SIGMA; виділення ресурсів для навчання та встановлення контактів між органами місцевої влади з метою зміцнення адміністративних спроможностей та просування реформи місцевого самоврядування.

За напрямком юстиції, свободи та безпеки основними цілями є: підтримка зусиль країн-партнерів, спрямованих на впровадження системи інтегрованого управління кордонами, включаючи співробітництво у сфері прикордонного контролю та демаркації кордону, де це можливо; багатосторонній обмін поглядами та найкращою практикою з питань міграційної політики, включаючи умови безпечної та керованої мобільності, з урахуванням мети щодо впровадження безвізових подорожей та спільного реадмісійного простору; багатостороннє співробітництво у сферах юстиції та поліції, з правоохоронних питань, боротьби з організованою злочинністю та торгівлею людьми, національних стратегій боротьби з обігом наркотиків, посилення митних адміністрацій [4].

За напрямком безпеки та стабільності основними цілями є: збір інформації та ресурсів для сприяння попередженню, готовності та запобіганню наслідкам природних та техногенних катастроф, включаючи зв'язок з Механізмом громадянського захисту Співтовариства (Community Civil Protection Mechanism); зв'язки з організаціями громадянського суспільства з метою підвищення їх спроможностей опосередкованого впливу на зміцнення довіри в конфліктних зонах; співробітництво з окремих питань спільної зовнішньої та безпекової політики (СЗБП) та Європейської політики безпеки і оборони (ЄПБО), включаючи участь країн-партнерів у місіях та навчаннях у рамках ЄПБО та координацію дипломатичної діяльності [7,с.32].

Запровадження даної платформи в Україні мало важливе значення, адже станом на 2008 р., коли було ініційоване Східне партнерство, Україна відносилась до категорії країн із недостатньою демократією. І коли в інших країнах, які входять до ініціативи Східне партнерство, відбувалось покращення рівня свободи та демократії, то в Україні відбулося погіршення, зокрема це пониження в статусі – від вільної ще у 2010 р. держави до частково вільної у 2011 р. Індекс свободи знизився на 0,5 (з 2,5 до 3), а громадянських свобод – на 1 (з 2 до 3) [1].

Тому на черговому засіданні Тематичної платформи № 1 у травні 2011 року було створено окрему робочу групу «Реформування державного управління», створення якої надало можливість на експертному рівні обмінюватися найкращими практиками та досвідом країн-членів ЄС та східних партнерів у впровадженні реформи державного управління [8].

З 2011 р. Європейський Союз увів у дію принцип «більше за більше, менше за менше». Це означало, що значну підтримку, в тому числі і фінансову, отримає та країна, яка буде ефективно та якісно здійснювати реформи, котрі наблизатимуть країну до європейських стандартів. Єврокомісар з питань розширення та ЄПС Ш. Фюле зазначив, що ЄС має серйозний намір сконцентруватися на підтримці тих країн, у яких спостерігатиметься поглиблення процесу реформ. Євросоюз вкладатиме гроші саме в такі країни і не керуватиметься географічними чинниками. Пріоритетними для себе ЄС визначив наступні сфери: вільні та чесні вибори, свобода об'єднань, зборів, висловлювань, свобода ЗМІ, верховенство права, незалежний суд, боротьба проти корупції. Цей новий принцип повинен стимулювати країни-учасниці Східного партнерства до проведення реформ [9].

Важливим інструментом для здійснення проектів за принципами європейської демократії було створення Форуму громадянського суспільства (ФГС). За логікою та принципами європейського життя саме громада має контролювати діяльність органів влади, розповсюджувати демократичні стандарти на суспільство і владу, виступати у разі потреби критиком або партнером влади у процесі розробки та впровадження глибоких реформ у державі. Платформа має на меті активне інформування громадян України, представників громадянського суспільства, політиків, державних службовців та підприємців про програму Східного партнерства ЄС, а також про моніторинг і експертизу ключових політик у розрізі модернізаційного потенціалу реформ, пов'язаних із процесами європейської інтеграції. Ціллю Національної платформи є посилення інституційної спроможності громадських організацій впливати на порядок денний реформ та міжнародну політику України. На сьогоднішній день учасниками робочої групи Тематичної платформи № 1 є 65 організацій [10].

На сучасному етапі залучення громадського сектора до вироблення політичних рішень відбувається через збір необхідної інформації Європейською комісією та спрямування її до урядів країн-учасниць Східного партнерства. Поза тим, найважливіші ідеї, які пропонуються під час проведення ФГС, презентуються під час щорічних зустрічей міністрів закордонних справ країн-учасниць Східного партнерства [1].

ФГС став важливим каналом спілкування для організацій громадянського суспільства та Європейської Комісії. Цьому спілкуванню сприяє Керівний комітет, який було повторно обрано на Форумах [1].

6 жовтня 2014 року у м. Тбілісі (Грузія) відбулося засідання Робочої групи «Реформування державного управління» Тематичної платформи № 1 «Демократія, належне врядування та стабільність». Важливе місце у даному засіданні відводилося питанням України, було зроблено акцент на тому, що Україні потрібно більше працювати над професіоналізацією державної служби. Також визначено, що Україна є лідером в рамках діяльності Робочої групи з питань «Ефективного управління технічною допомогою» [8].

На засіданні Робочої групи «Реформування державного управління» Тематичної платформи № 1 від 22 жовтня 2015 року, Україна представила результати виконання робочого плану у 2015 році, та розповіла про плани на майбутнє [11].

Після революційних подій на Майдані у 2014 році питання демократії та належного врядування набуло нового значення. Адже Україна отримала новий шанс провести демократичні перетворення в країні. Проте так як у 2011 році у 2015 році в загальному індексі Freedom in the world («Свобода в світі»), який робить Freedom House, Україна залишається як «частково вільна» країна поміж «вільною» Європою та «не вільною» Росією [12]. Проте є певні позитивні зрушення, наприклад навесні 2016 року Україна посіла 107 місце серед 180 країн у щорічному Всесвітньому індексі свободи слова, який оприлюднила міжнародна правозахисна організація «Репортери без кордонів» [13].

Таким чином, з моменту запровадження ініціативи Східне партнерство, відносини України із Європейським Союзом вийшли на новий рівень. Особливу увагу ЄС приділяє питанням реформ в Україні, і це не лише реформи економіки, а й реформи у питаннях демократії, державного управління, врядування, юстиції та ін. Всі ці реформи та

нововведення здійснюються відповідно до Тематичної платформи № 1 ініціативи Східне партнерство «Демократія, належне врядування та стабільність». Важливим результатом дії даної платформи було залучення громадян України до співпраці з ЄС, через створення Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східне партнерство.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Доброжанська О.О. Ефективність Східного партнерства у поширенні демократії в країнах Східної Європи і Південного Кавказу [Електронний ресурс] – ACTA SCIENTIFICA ACADEMIAE OSTROVIENSIS. Режим доступу: <http://zn.wsbip.edu.pl/wydania/zeszyt2/sekcjaA/7.PDF>
2. Перепелиця Г. Нові інструменти Східного партнерства і можливості для України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/26.pdf>
3. Арутюнян А. Сергунин А. Восточное партнерство ЕС: второе дыхание. Обозреватель – OBSERVER. №1. 2012. С. 90 – 97.
4. Інформаційні матеріали щодо Тематичної платформи № 1 «Демократія, належне врядування та стабільність» у рамках ініціативи Європейського Союзу «Східне партнерство» / Міністерство юстиції України / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/40164>
5. Посилення двостороннього науково-технічного співробітництва в Україні [Електронний ресурс] / Матеріали підготовлено в рамках проекту BILAT-UKR (222712) Сьомої Рамкової Програми, який фінансується Європейською Комісією. Режим доступу: www.bilat-ukr.eu
6. Багатосторонні платформи Східного партнерства / Міністерство закордонних справ України / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/east-partnership>
7. Східне партнерство ЄС: додаткові можливості для євроінтеграції України / [І.Ф.Газизуллін, М.М.Гончар, О.В.Коломієць [та ін.]; за ред. В.Мартинюка; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. К. : [Агентство «Україна»], 2009. 84 с.
8. Відбулось засідання Робочої групи «Реформування державного управління» в рамках ініціативи ЄС «Східне партнерство» / Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу. 17.10.2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/item/1506>
9. ЄК переглянула стратегію ЄПС [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/evrokomissiya-peresmotrela-strategiyu-evropeyskoj-politiki-2605201109260>
10. Українська національна платформа форуму громадянського суспільства Східне партнерство / Робоча група № 1 «Демократія, права людини, належне урядування та стабільність». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eap-csf.org.ua/forum-gromadyanskogo-suspilstva-shp/robochi-grupi/robocha-grupa-1/>
11. Директор Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу взяла участь у дев'ятому засіданні Робочої групи «Реформування державного управління» в рамках тематичної платформи № 1 ініціативи Європейського Союзу «Східне партнерство» / Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського союзу. 22.10.2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.center.gov.ua/pres-tsentr/novini/item/1506>
12. Україна у глобальних рейтингах: підсумки 2015 / Українська правда / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story>
13. Україна піднялася на 22 сходинки у рейтингу свободи преси / Українська правда. 20.04.2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/04/20/7106117/>

Skripnik O.M. The cooperation with Ukraine European Union at the first thematic platform «Democracy, good governance and stability».

In this article examines the history of Ukraine's cooperation with the EU in the framework of the Eastern Partnership, namely within four thematic platforms. Determined to activities aimed thematic platform «Democracy, good governance and stability» in Ukraine. The features of reforms in Ukraine within the platform, aimed at bringing Ukraine closer to European standards. The process of community involvement reform in Ukraine, namely the establishment of the Civil Society Forum, which distributes democratic standards in society and the power to act if necessary critic or partner of the government in developing and implementing deep reforms in the country.

Key words: EU, Eastern Partnership, Ukraine, democracy, integration, reform.

УДК 94(477):930.1(045)«1921»

І.В. Срібняк

КАМ'ЯНЕЦЬКА ПІША ЮНАЦЬКА ШКОЛА АРМІЇ УНР У СІЧНІ-ТРАВНІ 1921 Р.: ПОЧАТОК ІНТЕРНУВАННЯ В ПОЛЬЩІ («ЛАНЦУТСЬКА ДОБА»)*

У статті йдеться про обставини перебування Кам'янецької пішої юнацької школи Армії УНР у таборі Ланцут, до якого її було перевезено у кінці 1920 р. З самого початку особовому складу Школи довелося долати труднощі, пов'язані з майже повною відсутністю підручників, олівців, навчального приладдя, відсутністю викладачів з деяких дисциплін, незадовільним харчуванням. Навесні 1921 р. завдяки зусиллям командування та викладацького складу ситуація в Школі змінилась на краще, а навчальний процес в ній було інтенсифіковано. Це дозволило продовжити підготовку юнацтва, що мало надзвичайно важливе значення для процесу розбудови старшинського корпусу Військ УНР та згуртування інтернованих вояків-українців.

Ключові слова: табір, інтерновані, школа, юнак, старшина, Ланцут.

Актуальність даної дослідницької проблеми обумовлена власне тією надзвичайно важливою для Армії УНР місією, яку впродовж усього терміну інтернування останньої успішно виконувала «Кам'янецька Піша Юнацька Школа» (далі КПОШ або Школа), здійснюючи фахову підготовку юнаків (курсантів), що відкривало для них можливість отримати перший старшинський ранг – хорунжого. Завдяки безперервній роботі Школи армія (хоч і перебуваючи в таборах) мала змогу поповнювати свій старшинський корпус, завдяки якому інтерновані Війська УНР зберігали свою організацію до серпня 1924 р., коли рішенням польської влади всі українські вояки були переведені на цивільний стан.

Хоча про історію існує мемуарна література [1;2], комплексне відтворення діяльності цього навчального закладу Армії УНР тільки починається. Попри те, що сучасні історики вже звертались до цієї дослідницької проблеми, подані ними нариси не дають цілісного уявлення про специфіку її функціонування. Зокрема, у монографії «Обеззброєна, але нескорена...» про Школу уміщені лише загальні стислі дані (в контексті перебування Військ УНР в таборах) [3, с.56-57], у науково-популярному виданні «Офіцерський корпус...» хоча і присутній цілий розділ з багатообіцяючою назвою («Спільна (Кам'янецька) юнацька школа, 1920-1924 рр.») [4, с.196-205], інформація про її перебування в таборі Ланцут обмежується двома малозмістовними фразами із обширно цитованих тут же споминів юнака Школи Л.Буткевича [4, с.200].

Зрештою, завдання відтворення цілісної історії Школи до сьогодні ніким з дослідників не ставилось, хоча для цього існує дуже обширне коло архівних джерел, що

* Дану статтю підготовлено завдяки сприянню Студіуму Східної Європи (Studium Europy Wschodniej) Варшавського університету, за ініціативи якого 2014 р. була започаткована щорічна Нагорода імені Івана Виговського (під почесним патронатом Президента Польщі), що вручається рішенням її Капітули з числа делегатів від 25 університетів та вищих шкіл Польщі – авт.